

Bölüm 2

Katılım Bankacılığı Likidite Yönetimi Uygulamaları ve Kullanılan Ürünler

Doç. Dr. Abdullah Durmuş
Dr. Erkan Sevinç
Hamit Kütük

HEŞGELDİNİZ.

İKİNCİ BÖLÜMDE NELER ÖĞRENECEKSİNİZ?

KATILIM BANKACILIĞI LİKİDİTE YÖNETİMİ UYGULAMALARI VE KULLANILAN ÜRÜNLER

1	Özel Banka Bilançosu
2	Zorunlu Karşılıklar
3	Finansal Piyasalar
4	Katılım Bankalarında Kullanılan Para Piyasası Enstrümanları
5	Teverruk (Vadeli Satış İşlemleri)
6	Murabaha İşleyiş Süreci
7	Yatırım Vekaleti
8	Yatırım Vekaleti İşlem Süreci
9	Mudarebe İşlemleri
10	Mudarebe İşlem Süreci
11	Sukuk İşlemleri
12	Sukuk İşlem Süreçleri
13	Swap İşlemleri

GİRİŞ

- ▶ Gelişen ve globalleşen finansal piyasalar ve ürünlerle birlikte para ve sermaye piyasaları arasında kesin hatlarıyla bir çizgi çizmek doğru değildir.
- ▶ Vadeleri bir yıl veya daha kısa olan finansal varlıkların işlem gördüğü piyasalar para piyasalarıdır.
- ▶ Para piyasalarında işlem gören, vadeleri bir yıldan uzun olan finansal varlıklar ise sermaye piyasası enstrümanlarıdır.
- ▶ Likidite bir bankanın veya işletmenin borçlarını ödeyebilme gücüdür.
- ▶ Anında paraya çevrilebilecek kısa vadeli varlıklara likit varlıklar denilir.

Özel Banka Bilançosu

Aktif Değerler (Varlıklar)	Pasif Değerler (Yükümlülükler)
0. Dönen Değerler	3. Mevduat ve Diğer Yabancı Kaynaklar
• Kasa	• Mevduat
• Yurt içi ve Yurt dışı Bankalar	• Para Piyasalarından Alınan Borçlar
• Alım Satım Amaçlı Menkul Kıymetler	• Repo İşlemlerinden Sağlanan Fonlar
• Satılmaya Hazır Menkul Kıymetler	• Karşılıklar
• Para Piyasalarından Alacaklar	• Sermaye Benzeri Krediler
• Ters Repo İşleminde Alacaklar	
1. Krediler	4. Özkaynaklar
2. Yatırım Amaçlı Değerler ve Diğer Aktifler	• Sermaye
• Zorunlu Karşılıklar	• Kâr Yedekleri
• İştirakler	• Geçmiş Yıl Kâr ve Zararları
• Bağlı Ortaklıklar	
• Vadeye Kadar Elde Tutulacak Menkul Değerler	
• Gayrimenkuller	
Toplam	Toplam

- Türkiye'deki banka bilançolarına bakıldığında pasif değerler kısmında en fazla ağırlık mevduattadır.
- Aktif değerler kısmında ise en yüksek ağırlığa kredilerin sahip olduğu görülür.

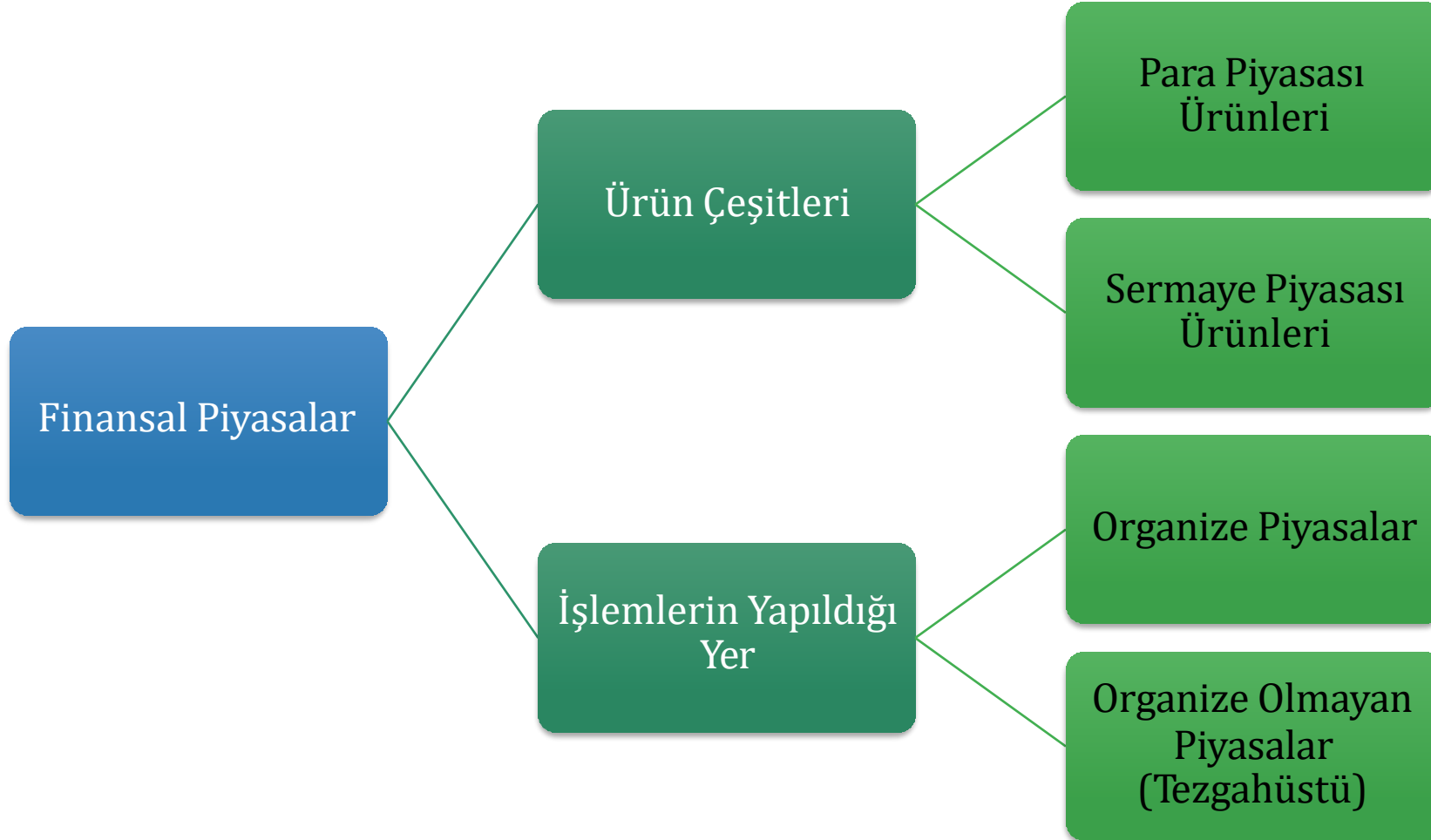
Zorunlu Karşılıklar

- ▶ Piyasa likiditesinin fazla olduğu ve bunun Merkez Bankası tarafından azaltılmak istendiği durumda Merkez Bankası zorunlu karşılık oranlarını arttırarak, bankaların tutmak zorunda olduğu rezerv miktarını arttırır.
- ▶ Piyasa likiditesinin arttırılmak istendiği durumda ise Merkez Bankası zorunlu karşılık oranlarını azaltarak, bankaların tutmak zorunda olduğu rezerv miktarını azaltır.

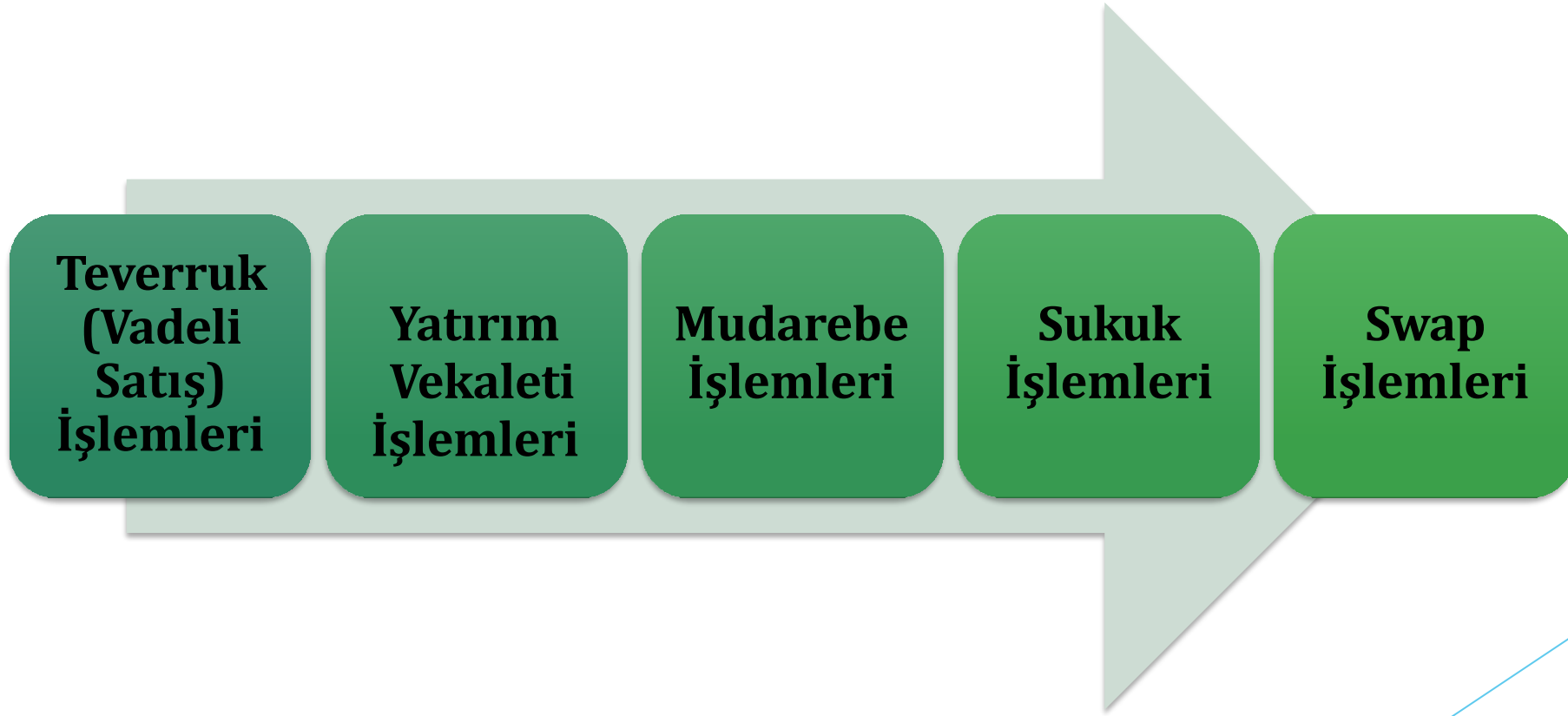
Türk Lirası Zorunlu Karşılıkları için Rezerv Opsiyonu Oranı Değerleri

Türk Lirası Tutulabilecek Oran (%)	Yabancı Para Tutabilme Oranı (%)	Altın Tutabilme Oranı (%)	Hurda Altın Tutabilme Oranı (%)
25	40	30	5

Finansal Piyasalar

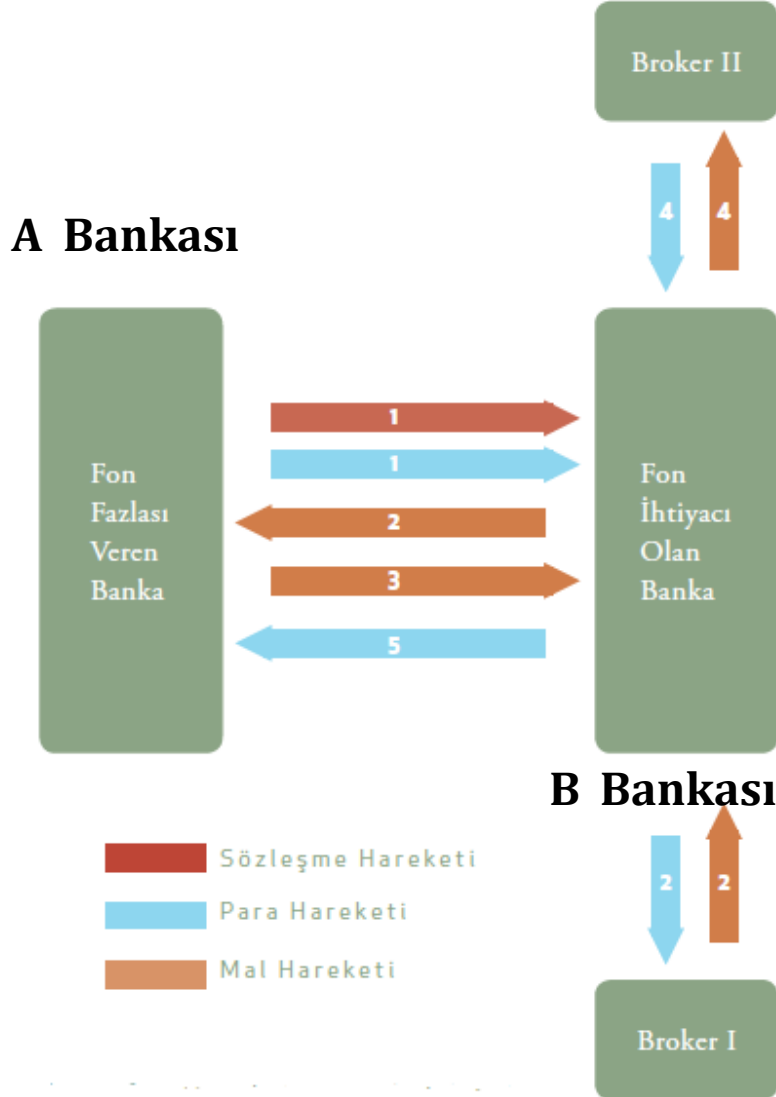
Katılım Bankalarında Kullanılan Para Piyasası Enstrümanları

Teverruk (Vadeli Satış İşlemleri)

- ▶ Nakit temin etmek amacıyla vadeli satın alınan bir emtianın üçüncü bir şahsa peşin ve genellikle daha düşük bir bedelle satılmasıdır.
- ▶ Konvansiyonel anlamda faaliyet gösteren bankaların para piyasalarında birbirlerine borç verme işlemlerine alternatif olarak katılım bankalarınca para piyasası işlemlerinde sıklıkla kullanılmaktadır.

Teverruk İşleyiş Süreci

1. Fon ihtiyacı olan B Bankası, fon fazlası olan ve elindeki fonu değerlendirmek isteyen A Bankası 'ndan üzerinde malın fiyatı, cinsi gibi detayların yazılı olduğu mal alımına ilişkin vekalet formunu talep eder ve A Bankası tarafından imzalanan vekalet formu ve mal alımı için gerekli fon, B Bankası'na iletilir.

2. B Bankası aldığı bu vekalet dayalı olarak daha önce fiyatı ve cinsini belirlediği malı A Bankası adına Broker I'den peşin olarak satın alır.

3. B Bankası A Bankası için aldığı malı A Bankası'ndan belli bir vade sonra geri ödemek üzere anlaştıkları kar payı üzerinden belirlenen vadeli fiyat üzerinden satın alır.

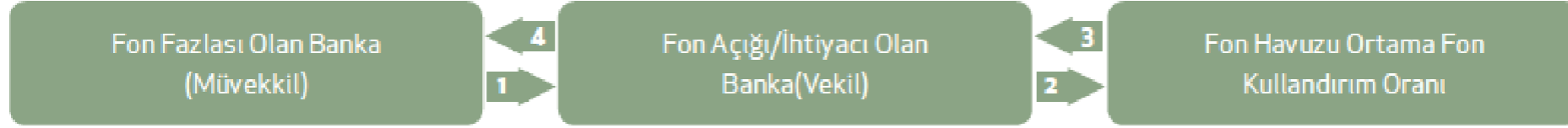
4. B Bankası A Bankası'ndan bedeli belli bir vade sonra ödemek üzere satın aldığı bu malı başka bir broker firmasına (Broker II) peşin olarak satar ve parasını Broker II'den alır.

5. B Bankası daha önce yaptığı vadeli alım işleminin ödeme vadesi geldiğinde A Bankası'na anlaştıkları vadeli fiyat üzerinden ödemeyi yapar.

Yatırım Vekaleti

- ▶ Yatırım vekaleti işlemlerinde ücretli vekalet söz konusu olup; bu işlemler bir nevi yatırım acenteliği sözleşmesi usulüne dayanmaktadır.
- ▶ Yatırım vekaleti işleminin faizsiz finans ilkelerine uygun olmasını sağlayan;
- ▶ Vekalet işleminin fıkhîta meşru kabul edilen akitlerden biri olması,
- ▶ Karşılığında bedel alınmasının caiz olması,
- ▶ Fon ihtiyacı olan tarafın diğer tarafa fonun, ana para ve/veya kârı konusunda garanti vermemesi,
- ▶ Yatırım yapılacak konunun meşru olmasıdır.

Yatırım Vekaleti İşlem Süreci

1. Fon fazlası olan banka elindeki fonu fon açığı olan bankaya belli bir vade ve beklenen bir kâr payı ile kendi fon havuzlarında değerlendirmesi için aralarında imzalanan vekalet sözleşmesine istinaden verir.

2. Fonu alan banka bu fonu değerlendirmek üzere kendi fon havuzuna aktarır.

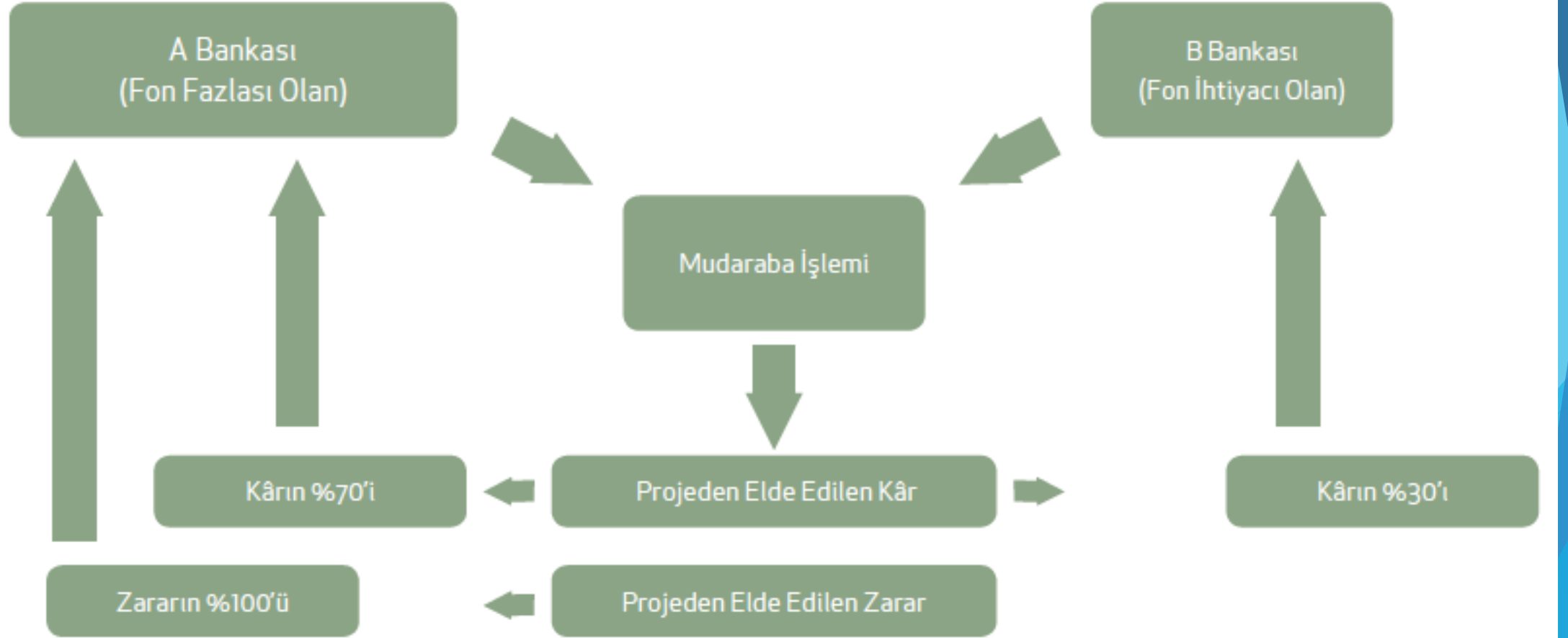
3. Vade sonunda fon havuzunun elde ettiği kâr payı oranı ile başta anlaşılan beklenen kâr payı oranı karşılaştırılarak ödenecek kâr payı oranı belirlenir.

4. Ödenecek kâr payı oranı belirlendikten sonra vekil masrafı düşülerek anapara ve kâr payı ödemesi yapılır.

Mudarebe İşlemleri

- ▶ Mudarebe işlemlerinde; bir taraf sermayeyi öder, diğer taraf da bilgi, beceri, emek ve tecrübesini ortaya koyarak gereken işi yerine getirir.
- ▶ Elde edilen kardan tarafların alacakları pay üzerinde anlaşmaya varılması şarttır.
- ▶ Zararın tamamı sermaye sahibine aittir.
- ▶ Fon fazlası olan taraf elindeki fon fazlasını belli bir vadede değerlendirmesi için fon ihtiyacı olan tarafın mudarebe havuzlarına yatırmaktadır.
- ▶ Bu fonlar farklı yatırımlara yönlendirilmekte, elde edilen kâr miktarları, ilgili havuzların paylaşım oranına göre sermaye sahibine ödenmektedir.

Mudarebe İşlem Süreci

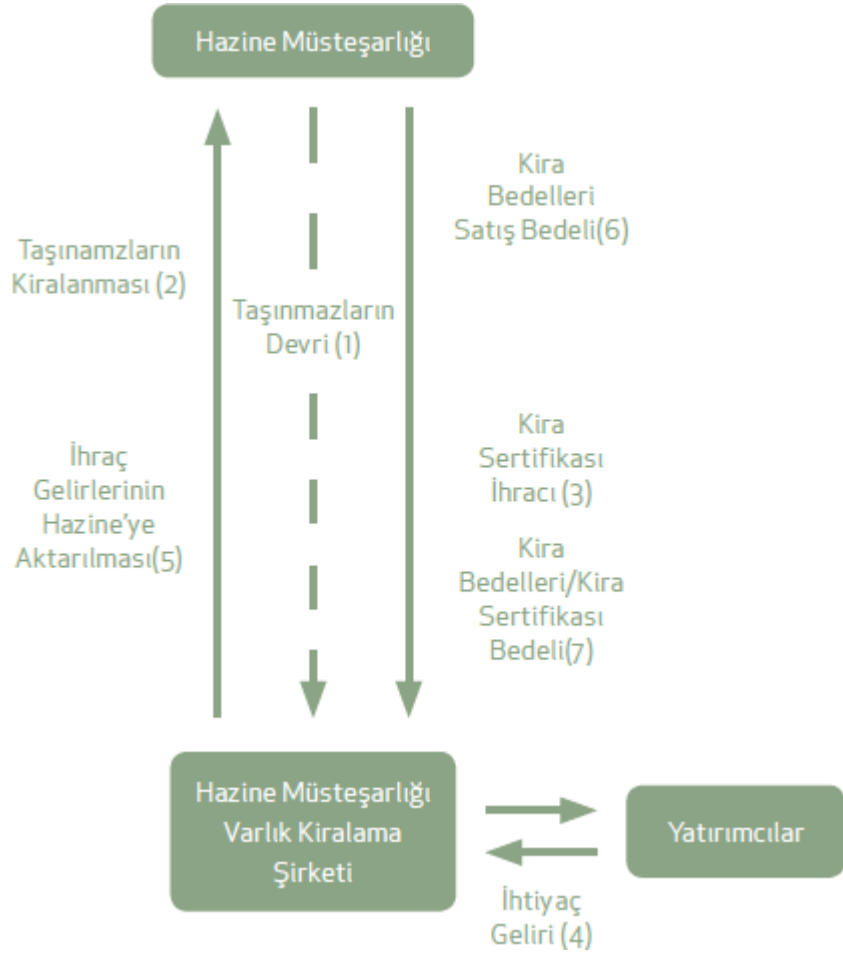

Sukuk İşlemleri

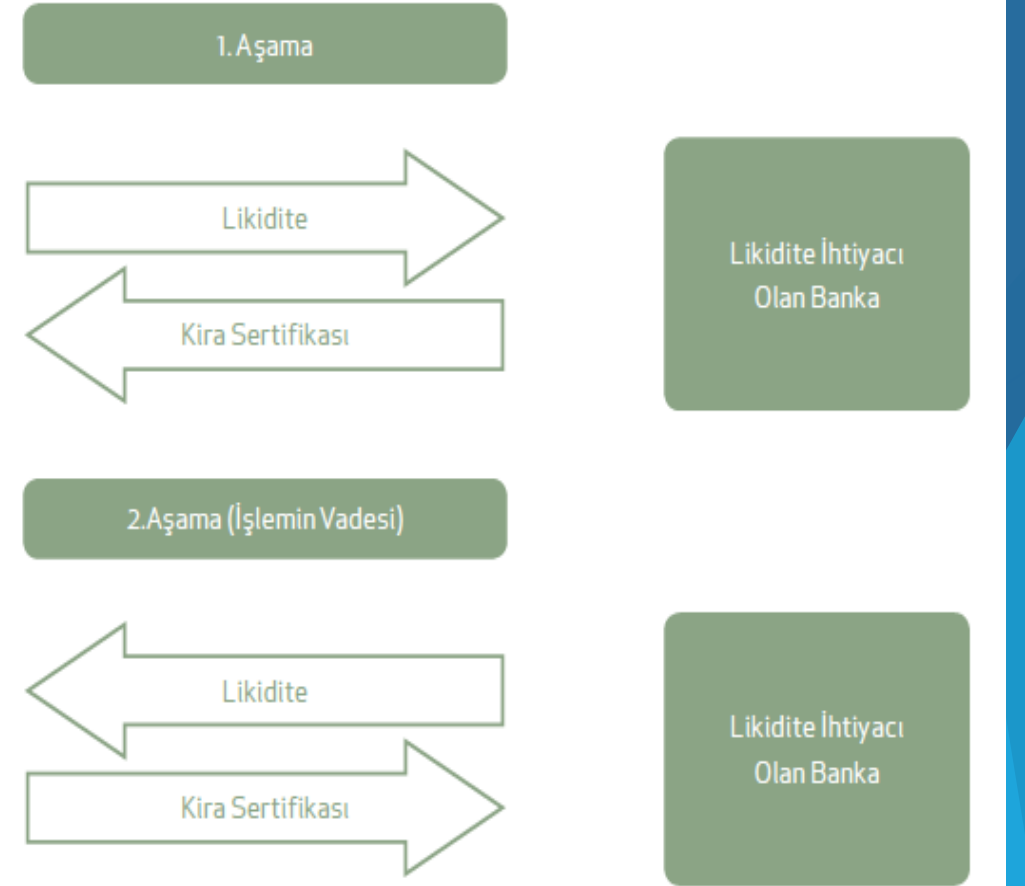
- ▶ Sukuk, bir mal, menfaat, hizmet, belirli bir proje ve/veya yatırımın varlığı üzerinde eşit değerdeki hisseleri temsil eden mâlî vesikalardır.
- ▶ En sade şekliyle bir varlığa sahip olmayı veya ondan yararlanma hakkını göstermektedir.
- ▶ Türkiye’de ve dünyada en çok uygulanan icâre sukuk da kiralama akdi temellidir.
- ▶ Bu tür sukuk ile dayanak varlık, Varlık Kiralama Şirketi (VKŞ) vasıtasıyla yatırımcılara satılmakta, sonra kaynak kuruluş tarafından kiralanmakta, kiralar, dönemsel olarak VKŞ üzerinden yatırımcılara ödendikten sonra dönem sonunda yeniden kaynak kuruluş tarafından satın alınmaktadır.

Sukuk İşlem Akışı

- Türkiye’de Kira Sertifikasının Süreci

- Merkez Bankası Geri Satım Vaadiyle Alış İşlem Süreci (Kira Sertifikası Kullanılarak)

Swap İşlemleri

- ▶ Swap, para piyasalarında iki farklı para biriminin veya bunlara ilişkin olarak sadece getiri oranlarının değiştirilmesinde kullanılmaktadır.
- ▶ Swap sayesinde bankalar piyasa riski kaynaklı risklerini yönetme imkanı bulmaktadır.
- ▶ Katılım bankaları uygulamasında döviz swap işlemleri uygulanmaktadır.
- ▶ Döviz swap işlemleri bir spot bir de vadeli (forward) kısımdan oluşmakta ve iki para biriminin değiştirilmesi esasına dayanmaktadır.
- ▶ Swap işleminin vadeli ayağı vaad işlemi esasına dayalı olarak yapılmaktadır. Vaad bazlı sözleşmelerdeki bu cayma hakkı, bu tür işlemleri fihhi açıdan uygun hale getirmektedir.

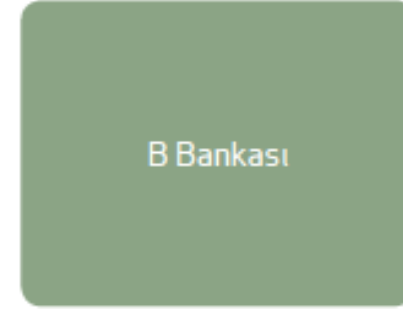
Swap İşlemleri

Bugün A Bankası'nın bir ay vadeli TRY fazlası olup USD ihtiyacı olduğunu, B Bankası'nın ise yine aynı vadede USD fazlası olup TRY ihtiyacı olduğunu varsayalım.

USD/TRY Spot Kur	: 5.35
USD/TRY Vadeli Kur	: 5.40
Anlaşılan Miktar USD	: 10 Milyon USD
Anlaşılan Vade	: 30 gün

Swap İşlemleri

İşlemin Spot Bacağı (Bugün)

İşlemin Vadeli Bacağı (30 gün sonra)

